

Կ Ա Ր Ծ Ի Ք

Խաչատուր Լևոնի Բաբոյանի՝ «Առևտրային կազմակերպություններում ֆինանսական կառավարման կատարելագործման ուղիները (ՀՀ նյութերով)» ատենախոսության վերաբերյալ, ներկայացված՝ **Ը.00.03-- «Ֆինանսեր, հաշվապահական հաշվառում» մասնագիտությամբ** տնտեսագիտության դոկտորի գիտական աստիճանի հայցման համար

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը

COVID -19 համավարակը նշանակալիորեն իր բաղադասական ազդեցությունն է թողել ինչպես ֆինանսական համակարգի, այնպես էլ մասնավորապես իրական հատվածի առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական վիճակի վրա: Ուստի, ճգնաժամի հաղթահարման համար ֆինանսական կառավարման համակարգում նոր լուծումների մշակումը և գործնականում դրանց կիրառումը ունի կենսական նշանակություն:

Առևտրային կազմակերպություններում ֆինանսական կառավարման հիմնադրույթներին համապատասխան՝ առանցքային նշանակություն ունեն կապիտալի կառուցվածքի ձևավորման, նախընտրելի կառուցվածքի հիմնավորման, և որպես նորովի լուծումներ, նաև կանխատեսման հիմնահարցերը: Մասնագիտական գրականության մեջ և ֆինանսական կառավարման, գործնականում կիրառվող մոտեցումներում, դեռևս բացակայում են կապիտալի կառուցվածքի արդյունավետ վերահսկողության, նախընտրելի կառուցվածքի որոշման չափանիշները: Հիմնականում շեշտադրվում են կապիտալի միջին կշռված արժեքի նվազեցման, շահութաբերությունը առավելագույնի հասցնելու, ֆինանսական ռիսկերը հնարավորինս նվազեցնելու մոտեցումները:

Արևմտյան տնտեսագետ հետազոտողներից որոշների մոտ՝ կազմակերպության կապիտալի կառուցվածքի ձևավորման գործընթացում հատուկ դեր է հատկացվում ֆինանսական լծակի արդյունավետությանը, ինչը հնարավորինս լավ արդյունքներ է ապահովում ֆինանսական կատարյալ շուկայի պայմաններում: Ֆինանսական շուկայի ոչ լիարժեք արդյունավետ գործելու պայմաններում՝ առևտրային կազմակերպությունները կապիտալի ձևավորման գործընթացում իրենց ռազմավարական խնդիրները տանում են դեպի բանկային համակարգ, ինչն էլ

վարկերի բարձր տոկոսադրույքների պայմաններում առաջ է բերում հետագայում ֆինանսական վիճակը վատթարացնող բազում խնդիրներ:

Թվային տեխնոլոգիաների կիրառմանը համահունչ, ֆինանսական կառավարման ոլորտում կանխատեսող ուսուցանման մոդելների մշակումն առավել արդյունավետ կդարձնի ակտիվների և պասիվների նախընտրելի կառուցվածքի ձևավորումը՝ այն մշտական կապի մեջ դիտարկելով ֆինանսական շուկայում առաջարկվող ռեսուրսների գնից: Միաժամանակ, վճարունակության վերականգման իրենց բնույթով նոր լուծումները, խիստ կարևոր են հայրենական առևտրային կազմակերպությունների համար իրենց մրցակցային դիրքերը ԵԱՏՄ անդամ պետությունների կազմակերպությունների նկատմամբ՝ վերականգնելու և առավելություններ ստանալու առումով:

Ֆինանսական կառավարման հիմնախնդիրը ժամանակի ցանկացած փուլում գտնվել է հետազոտողների ուշադրության կենտրոնում և պարբերաբար ստացել է նոր լուծումներ: Ամենակարևոր իրողությունն այն է, որ այս հիմնախնդրով զբաղված մի շարք հետազոտողներ՝ Հ. Սիմոն, Դ. Տոբին, Ու. Շարն, Ֆ. Մոդիլյանին, Մ. Միլլերը դարձել են տնտեսագիտության ոլորտում Նոբելյան դափնեկիրներ: Արտերկրյա հետազոտողների ֆինանսական կառավարման հիմնախնդիրներին նվիրված մեծ թվով մասնագիտական բնույթի աշխատություններում քննարկվել են ֆինանսական կառավարման հիմնարար հիմնադրույթների կատարելագործման առանցքային հարցերը:

Հայ հետազոտողներից ֆինանսական կառավարման տարաբնույթ ուղղվածության հիմնախնդիրներին իրենց հետազոտություններում անդրադարձել են Յու. Սուվարյանը, Լ. Բադանյանը, Ա. Սարգսյանը, Ա. Բայադյանը, Ա. Ճյուղուրյանը, Ա. Սալնազարյանը, Վ. Հարությունյանը, Ս. Սուքիասյանը, Ա. Մաթևոսյանը, Ս. Թորոսյանը, Գ. Մանուկյանը, Լ. Հարությունյանը, Ա. Միրզոյանը, Վ. Սարգսյանը, Ա. Հակոբյանը և այլոք:

Այնուամենայնիվ ներկա փուլում, պայմանավորված համավարակային ճգնաժամով, Արցախյան և ռուս-ուկրիանական պատերազմներով, ֆինանսական կառավարման նոր լուծումները կապիտալի կառուցվածքի կանխատեսման, ֆինանսական քաղաքականության շրջանակներում կայունության, իրացվելիության և վճարունակության փոխկապակցության ներդաշնակեցման, դրամական հոսքերի

կառավարման արդյունավետության բարելավման, անվճարունակության ռիսկի կանխատեսման, ֆինանսական ռիսկերի կառավարման համակարգի կատարելագործման, առևտրային կազմակերպությունների պետական աջակցության ու օժանդակության հիմնախնդիրների լուծման համար առկա է նոր հայեցակարգային լուծումների, արդյունավետ մոտեցումների, մշակման ու դրանց գործնական կիրառման անհրաժեշտություն, որոնք էլ պայմանավորել են սույն հետազոտության թեմայի արդիականությունը և հրատապությունը:

Հետազոտության նպատակը, խնդիրները, հետազոտության օբյեկտը և առարկան

Ատենախոսության նպատակն է միջազգային և ՀՀ-ում կուտակված փորձի հիման վրա ուսումնասիրել հայրենական առևտրային կազմակերպություններում ֆինանսական կառավարման ընդհանուր վիճակը և կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի որոշման համատեքստում՝ առաջարկել կանխատեսման արդյունավետ լուծումներ ու կատարելագործման ուղիներ: Դրված նպատակի իրականացման համար՝ ատենախոսությունում հեղինակի կողմից տարանջատվել և լուծումներ են ստացել հետևյալ խնդիրները՝

- Ուսումնասիրել ֆինանսական կառավարման էվոյուցիան, հիմնարար հիմնադրույթները, տալ ֆինանսական կառավարման հայեցակարգի զարգացման փուլերի համեմատականը և վեր հանել առանցքային շեշտադրումները,
- Ուսումնասիրել կապիտալի կառուցվածքի ձևավորման տեսական մեթոդաբանական մոտեցումները,
- Իրավիճակային լուծումների տեսանկյունից՝ պարզաբանել կազմակերպության կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի ֆինանսական կառավարման գործնական մեթոդաբանական մոտեցումները, մասնավորապես՝
 - ✓ կապիտալի նվազագույն միջին կշռված արժեքի մեթոդը,
 - ✓ կազմակերպության կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի վերլուծության գործառնական «եկամուտ-մեկ բաժնետոմսի դիմաց շահույթ» մեթոդը,
 - ✓ կազմակերպության կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի որոշման ճշգրտված ներկա արժեքի մեթոդը:

- Առաջարկել կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի կանխատեսման լուծումներ՝ մասնավորապես.

- ✓ ՀՀ առևտրային կազմակերպություններում կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի կանխատեսման վարքագծային տեսության կատարելագործման մոտեցում,
- ✓ Ժամանակային փուլերի տեսանկյունից՝ պարզաբանել առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական կայունության, վճարունակության և իրացվելիության ապահովման տեսամեթոդական հիմքերը, ներկայացնել գնահատման ժամանակակից մոտեցումները և առաջարկել նոր լուծումներ՝ կապված դրամական հոսքերի, դեբիտորական պարտքերի արդյունավետ կառավարման հետ,
- ✓ Ֆինանսական կառավարման կատարելագործման տեսանկյունից, կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի կապի համատեքստում՝ առաջարկել լուծման նոր ուղիներ, որոնք կօժանդակեն ֆինանսական կայունության, վճարունակության, իրացվելիության գնահատման և վերահսկողության գործընթացների արդյունավետության բարձրացմանը,

- Մշակել ՀՀ իրական հատվածի առևտրային կազմակերպություններում ընթացիկ ակտիվների կառավարման բարելավման մոտեցում,
- Առաջարկել ՀՀ առևտրային կազմակերպություններում անվճարունակության ռիսկի կանխատեսման նոր լուծումներ;

Հետազոտության օբյեկտ են՝ ուսումնասիրված իրական հատվածի առևտրային կազմակերպությունները: Հետազոտության առարկան՝ իրական հատվածի առևտրային կազմակերպություններում, ֆինանսական կառավարման համակարգի կատարելագործման գործընթացի բարելավման առկա հիմնահարցերն են:

Հետազոտության հիմնական գիտական արդյունքները և նորույթը:

Հետազոտության ընթացքում ստացվել են մի շարք գիտական արդյունքներ, որոնցից նորույթ են.

- Կապիտալի կառուցվածքի վարքագծային և ազդանշանային տեսությունների կատարելագործման համատեքստում՝ մշակվել է ուսուցանման կանխատեսման ամբողջական մոդել, ըստ որի՝

- Առաջին մոդելով պատահական թեստավորվող ցանկացած առևտրային կազմակերպության համար որոշվում են պասիվների ընտրված բաղադրիչների՝ սեփական կապիտալ, երկարաժամկետ վարկեր և փոխառություններ, կարճաժամկետ վարկեր և փոխառություններ, գնումների գծով՝ կրեդիտորական պարտքեր, ստացված կանխավճարներ (P1-P5 հնգյակ) կառուցվածքի վերին և ստորին սահմանները,

- Երկրորդ մոդելով կանխատեսվում է պասիվների նախընտրելի կառուցվածքի հետ կապի տեսանկյունից տնտեսական շահութաբերությունը ,

- Երրորդ մոդելով սեփական ընթացիկ ակտիվների և իրացվելիության դինամիկ ֆինանսական կառավարման նպատակով կանխատեսվում են ընթացիկ ակտիվների և պասիվների նախընտրելի բաղադրիչները:

- ՀՀ առևտրային կազմակերպություններում ֆինանսական կայունությունը համակողմանի գնահատելու նպատակով՝ առաջարկվել է պարտքային բեռը գնահատող ցուցանիշների 3 խումբ՝ (կապիտալի կառուցվածքի, ակտիվներով պարտավորությունների ապահովվածության, պարտքի սպասարկման) և որոշվել են դրանց վերահսկողության սահմանային միջակայքերը:

- «Ֆինանսական կայունություն և վճարունակություն» կապի համատեքստում՝ մշակվել է հաշվեկշռի կառուցվածքի գնահատման այլընտրանքային մոտեցում, ըստ որի, կոնկրետ կազմակերպության համար որոշվում է սեփական կապիտալի սահմանային մեծությունը և կառավարչական որոշումների տեսանկյունից գնահատվում է կապիտալի կառուցվածքը:

- Վճարունակության գնահատման մեթոդների կատարելագործման շրջանակներում կառուցվել է ընթացիկ ակտիվների և ընթացիկ պարտավորությունների շրջանառելիության ցուցանիշների աճի տեմպերը հաշվի առնող ներքին վերահսկողության մոտեցում, որով գնահատվել է ՀՀ առևտրային կազմակերպություններում վճարունակության կառավարումը:

- Առևտրային կազմակերպություններում, ճեպընթաց վերլուծության համար, մշակվել է իրացվելիության ախտորոշման ու հաշվեկշռի վերակառուցման այլընտրանքային մոտեցում:

- Հիմնվելով ուսուցանման կանխատեսման ամփոփ մոդելի արդյունքների վրա՝ ներքին վերահսկողության կատարելագործման և կառավարչական որոշումների կայացման բարելավման նպատակով մշակվել են պարտքային բեռի գնահատման,

վճարունակության և իրացվելիության ընտրված ցուցանիշների միջև փոխկապակցությունը գնահատող մոտեցումներ, որոնց շրջանակներում որոշվել են իրացվելիության և վճարունակության, ֆինանսական կայունության և վճարունակության, ներդաշնակեցման միջակայքերը:

- Առևտրային կազմակերպությունների սնանկության հավանական վտանգի գնահատման արդյունքներով առաջարկվել է անվճարունակության ռիսկի ներքին վերահսկողության ֆինանսական քարտեզ և կառուցվել են կանխատեսման Logit-ռեգրեսիոն վերլուծության վրա հիմնված 2 մոդելներ, որոնցով գնահատվում է և ֆինանսական ռիսկի, և դրամական հոսքերի ցուցանիշների տեսանկյունից անվճարունակության ռիսկը:

Հետազոտության տեսական և կիրառական նշանակությունը

Հետազոտության հիմնական արդյունքները կարող են իրենց տեսական և գործնական կիրառությունը գտնել ՀՀ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական կառավարման համակարգի ու դրան առնչվող գործընթացների կատարելագործման առաջնահերթ ուղիները կանխորոշելու, կապիտալի վարքագծային տեսության շրջանակներում կազմակերպության կապիտալի կառուցվածքն օպտիմալացնելու, ֆինանսական քաղաքականության շրջանակներում կայունություն, իրացվելիություն և վճարունակություն փոխկապակցությունը ներդաշնակեցնելու, անվճարունակության ռիսկը կանխատեսելու, պետական աջակցության ու օժանդակության մոտեցումների ու մեխանիզմների առաջադրման գործընթացում: Ստացված արդյունքները, առաջարկված լուծումներն էապես կնպաստեն հայրենական առևտրային կազմակերպությունների առկա ճգնաժամային վիճակը հաղթահարելուն:

Հետազոտության մեջ կատարված առաջարկությունները, գործնականում փորձարկված, մշակված մոտեցումները նպատակային ձևով կարող են ծառայել կոնկրետ առևտրային կազմակերպության կապիտալի կառուցվածքի ուսուցանման մոդելով կանխատեսման միջոցով ֆինանսական վիճակի կայունության ամրապնդմանը, իրացվելիության և վճարունակության փոխկապակցության վերահսկողության բարելավմանը, ինչպես նաև հակաճգնաժամային կառավարման

գործընթացի նկատմամբ հատուկ վերաբերմունքի ձևավորմանը, ինչը խիստ էական նշանակություն ստացավ կորոնավիրուսի համավարակի պայմաններում:

Ատենախոսության ծավալը և կառուցվածքը

Դոկտորական ատենախոսության ներածությունում հիմնավորվել են թեմայի արդիականությունը ու հրատապությունը, ներկայացվել են հետազոտության օբյեկտն ու առարկան, ուսումնասիրության տեսական, տեղեկատվական և մեթոդական հիմքերը, ձևակերպվել են աշխատանքի նպատակն ու խնդիրները, ստացված հիմնական տեսական ու գործնական արդյունքները, ինչպես նաև գիտական նորույթն ու դրա գիտագործնական նշանակությունը, կիրառման հնարավոր ուղղությունները և կառուցվածքը:

Ատենախոսության առաջին՝ «Ֆինանսական կառավարման էվոլուցիան և հիմնարար հիմնադրույթները» գլխում ներկայացվել է ֆինանսական կառավարման հայեցակարգի զարգացման փուլերը և տրվել է դրանց համեմատական բնութագիրը: Առանցքային են համարվել ֆինանսական կառավարման հիմնարար հիմնադրույթները և դրված խնդրի շրջանակներում հեղինակի կողմից ներկայացվել են դրանց հիմնական շեշտադրումները:

Ատենախոսության երկրորդ՝ «Կազմակերպության կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի ձևավորման գործընթացը ֆինանսական կառավարման տեսական և գործնական խնդիրների համատեքստում» գլխում ներկայացվել են կապիտալի կառուցվածքի ձևավորման տեսական մեթոդաբանական հիմքերը, կատարվել է դրանց համեմատական վերլուծություն, քննարկվել են առևտրային կազմակերպության կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի ֆինանսական կառավարման գործնական, մեթոդաբանական մոտեցումները կառուցվել է առևտրային կազմակերպություններում ընթացիկ ակտիվների և պասիվների նախընտրելի հարաբերակցության կանխատեսման համալիր մոտեցում:

Ատենախոսության երրորդ՝ «Առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական կառավարման ժամանակակից մոտեցումները կայունություն-վճարունակություն – իրացվելիություն կապում» գլխում ներկայացվել և քննարկվել են առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական կայունության ապահովման տեսամեթոդական հիմքերը և գնահատման, վճարունակության և իրացվելիության

Ֆինանսական կառավարման ժամանակակից մոտեցումները: Կիրառվել են, ժամանակային փուլերի տեսանկյունից հետազոտված, առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական կայունության, վճարունակության և իրացվելիության գնահատման մոտեցումներ և առաջարկվել են դրամական հոսքերի, դեբիտորական պարտքերի արդյունավետ կառավարման հետ նոր լուծումներ: Ֆինանսական կառավարման կատարելագործման տեսանկյունից՝ կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի կապի համատեքստում առաջարկվել է այլընտրանքային լուծման ուղիներ, որոնք կօժանդակեն ֆինանսական կայունության, վճարունակության, իրացվելիության գնահատման և ներքին վերահսկողության գործընթացների արդյունավետության բարձրացմանը:

Ատենախոսության չորրորդ <<Ֆինանսական կառավարման կատարելագործման ուղիները կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի կանխատեսման համատեքստում>> գլխում առաջարկվել են առևտրային կազմակերպության իրացվելիության և վճարունակության գնահատման ցուցանիշների սահմանային միջակայքերի ներդաշնակեցման կանխատեսման, ֆինանսական կայունության և վճարունակության գնահատման ցուցանիշների սահմանային միջակայքերի փոխկապակցության կանխատեսման մոտեցումներ, ֆինանսական կառավարման համակարգում ընթացիկ ակտիվների կատարելագործման ուղիներ և անվճարունակության ռիսկի գնահատման կատարելագործման մոտեցում:

Եզրակացություններ բաժնում ներկայացվել են հետազոտության տեսական և մեթոդաբանական հարցերի ուսումնասիրությունից բխող եզրահանգումներ, ներկայացվել են վերլուծությամբ հիմնավորված առաջարկություններ:

Դիտողություններ ատենախոսության վերաբերյալ

Բազմաթիվ դրական արժանիքներով հանդերձ, մեր կողմից գրախոսվող ատենախոսությունում նկատվել են հետևյալ թերություններն ու բացթողումները:

- Ատենախոսության երկրորդ գլխում (59-80 էջեր) հեղինակը քննարկել է առևտրային կազմակերպությունների պարտքային բեռի կառավարման հիմնախնդիրը և կապիտալի նախընտրելի կառուցվածքի ֆինանսական կառավարման գործընթացում առաջարկել է պարտքային բեռի երեք խումբ ցուցանիշներ և դրանց սահմանային միջակայքեր: Այստեղ հիմնական հարցերից

մեկը վերաբերում է ուսումնասիրված կազմակերպությունների ընտրանքին և, երկրորդը, սահմանային միջակայքերի որոշման մեթոդաբանական հիմքը մանրամասնելու կարիք ունենալու: Բացի դա նշենք, որ հեղինակի կողմից արդյունավետ լուծումներ են առաջարկվել առևտրային կազմակերպություններում ընթացիկ ակտիվների և պասիվների նախընտրելի հարաբերակցության կանխատեսման համալիր մոտեցման շրջանակներում: Այդ դեպքում հարց է առաջանում, ինչու փորձ չի արվել փոխկապակցել ուսուցանման կանխատեսման համալիր մոտեցման հետ պարտքային բեռի գնահատման ցուցանիշների սահմանային միջակայքերի որոշումը:

- Ֆինանսական ռեսուրսների ձևավորման աղբյուրների կառուցվածքային լուծումների համատեքստում հեղինակի կողմից կարևոր է, որպեսզի դիտարկումներ կատարվեին հատկապես վարկի միջին հաշվարկային դրույքի, ինչու չէ նաև վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի, փոփոխության և իրական հատված վրա դրանց հետևանքների գնահատման տեսանկյունից ևս, քանի որ ըստ հեղինակի դիրքորոշման «*առևտրային կազմակերպությունները կապիտալի ձևավորման գործընթացում իրենց ռազմավարական խնդիրները տանում են դեպի բանկային համակարգ, ինչն էլ վարկերի բարձր տոկոսադրույքների պայմաններում առաջ է բերում հետագայում ֆինանսական վիճակը վատթարացնող բազում խնդիրներ*»:

- Ատենախոսության երկրորդ գլխի 2.3 ենթահարցում հեղինակը կառուցել է առևտրային կազմակերպություններում ընթացիկ ակտիվների և պասիվների նախընտրելի հարաբերակցության կանխատեսման համալիր մոտեցում: Մասնավորապես, երկրորդ մոդելի առումով հարց է առաջանում, թե ինչու օգտվելով Դյուրանի մոտեցումից կանխատեսման համար շեշտադրվել է միայն ROA ցուցանիշը, իսկ վճարունակության գոտիները որոշելիս մյուս երկու գործակցիները, որոնք կիրառվում են այդ մոտեցման շրջանակներում վճարունակության գոտին որոշելու համար՝ չեն կանխատեսվել: Որն է տվյալ դեպքում եղել նպատակը և ինչպես է դա հիմնավորվում:

- Ատենախոսության երրորդ գլխի 3.3 ենթահարցում հեղինակը քննարկել է իրացվելիության ֆինանսական կառավարման տարբեր մոտեցումներ և առաջարկել է ձեռնարկաբանական վերլուծության իր մոտեցումը: Այս դեպքում անհրաժեշտ է հիմնավորել և հստակեցնել, թե ինչումն է այդ մոտեցման առավելությունները և գործնական

առումով այն ինչ նոր որակ կարող է հաղորդել ՀՀ իրական հատվածի առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական վերահսկողությանը:

- Ատենախոսությունում, չորրորդ գլխում հեղինակն առաջարկել է առևտրային կազմակերպության իրացվելիության և վճարունակության գնահատման ցուցանիշների սահմանային միջակայքերի ներդաշնակեցման կանխատեսման, ֆինանսական կայունության և վճարունակության գնահատման ցուցանիշների սահմանային միջակայքերի փոխկապակցության կանխատեսման մոտեցումներ, ֆինանսական կառավարման համակարգում ընթացիկ ակտիվների կատարելագործման ուղիներ և անվճարունակության ռիսկի գնահատման կատարելագործման մոտեցում: Կարևորելով ներքին վերահսկողության տեսանկյունից կատարված առաջարկները, կարծում ենք, մասնավորապես, որոշակի ճշգրտման անհրաժեշտություն ունեն առաջարկված սահմանային միջայակերը:

- Ատենախոսության 4 գլխում հեղինակը առաջարկել է անվճարունակության ռիսկի կառուցման երկու մոտեցում, որոնցից մեկում ներառվել են ֆինանսական ռիսկերը, իսկ մյուսում դրամական հոսքերը բնութագրող ցուցանիշները: Սկզբունքորեն բաց է մնում այն հարցը, թե մոտեցումներից որն է նախընտրելի և դրանց գնահատկանիշների վերաբերյալ ամբողջական դիրքորոշումն ինչպես է գործնականում դրսևորվելու:

- Ատենախոսության Եզրակացություններ բաժինը բավականին ծավալուն է և այն մեր կարծիքով կրճատման կարիք ուներ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Նշված դիտողությունները բնավ չեն նվազեցնում դոկտորականատենախոսության արդյունքների գիտագործնական նշանակությունը: Խաչատուր Լևոնի Բաբոյանի դոկտորականատենախոսությունն ինքնուրույն և ամբողջական հետազոտություն է, որում դրված նպատակը և խնդիրների լուծումը խիստ կարևոր են ու արդիական՝ ՀՀ իրական հատվածի առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսական վիճակի կայունացման համար:

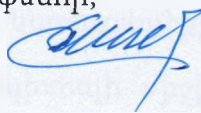
Ատենախոսը դրսևորել է բարձր մասնագիտական գիտելիքներ, վերլուծական խորը ընդունակություններ և ակնհայտ է ֆինանսական կառավարման ոլորտում

գործնական փորձ, ինչի մասին վկայում է ինչպես ատենախոսությունը, այնպես էլ դրանում ստացված արդյունքները: Մշակված մոտեցումերը և կատարված առաջարկություններն ու եզրահանգումներն ունեն և տեսական, և գործնական կիրառական նշանակություն:

Ատենախոսության հարցերի և ստացված արդյունքների հիմնադրույթներն արտացոլված են ատենախոսության սեղմագրում և հեղինակի հրատարակած երեք մենագրություններում, գիտական 17 հոդվածներում, որոնցից վեցը տպագրվել է SCOPUS և Web of Science ինդեքսավորվող ամսագրերում:

Խաչատուր Լևոնի Բաբոյանի «Առևտրային կազմակերպություններում ֆինանսական կառավարման կատարելագործման ուղիները (ՀՀ նյութերով)» թեմայով ատենախոսությունը համապատասխանում է Ը.00.03 - «Ֆինանսներ, հաշվապահական հաշվառում» մասնագիտությանը, բավարարում է դոկտորական ատենախոսություններին ՀՀ «Գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի» 6-րդ և 8-րդ կետերի և ՀՀ ԲՈԿ-ի կողմից դոկտորական ատենախոսություններին ներկայացվող այլ պահանջներին, իսկ հեղինակն արժանի է տնտեսագիտության դոկտորի գիտական աստիճանի շնորհմանը՝ Ը.00.03 - «Ֆինանսներ, հաշվապահական հաշվառում» մասնագիտությամբ:

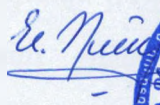
Պաշտոնական ընդդիմախոս՝
ՀՊՏՀ «Ֆինանսներ» ամբիոնի պրոֆեսոր,
տնտեսագիտության դոկտոր

Ս.Ս.Սուրբիայան

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Սերգեյ Սպարտակի Սուրբիայանի
ստորագրությունը հաստատում եմ՝

ՀՊՏՀ գիտական քարտուղար
Ք. Երևան
15.06.2023 թ.

Ս.Զ.Չարբինյան